

MEDECINA SOCIAL

¡¡DEFENGAMSE DE LA LEPROA!!

per lo

DOCTOR FAUSTÍ BARBERÁ MARTÍ

A QUÍ'M LLIXCA

¿Quí veient a un hòme assentat proper d'un explosiu sens adonarse 'n, tindria patxorra per deixar-lo astellarse primer que fer quelcom per lliurar-lo del perill?

¿Quí topant ab un hòme en gran risc d' ofegarse podria seguir frédament son camí sens ajudar al náufrec y plantejar esforços de salvació?

Y si tractant-se d' hòmens amenaçats en la plenitud dels seus dies, palesa es la conducta a seguir p' el bon naixent; ¿qué no deuría fer éste tactant-se de criatures, de dònes u de hòmens constituits en estat de feblesa per causes físiques, morals u per manca de llums?

Puix allí té 'l lector d' aon vé y aon va la present *Cartilla u Instrucció*.

L' impuls d' escriure-la ha sortit per vore en la práctica de quína manera treballadors plens de vida y de joventut se veren tocats del contagi sense raó d' esser: unes vegades fou dins la propia llar aon trovaren la plepa; atres en la vida de tráfec y de rauxa a que alguns obrers s' entregaven ab masa frecuència y casi sempre, sense adonarse 'n del perill que corrien fent vida comuna ab amigatxos que sens aparença eren llatzerosos.

Aixina li sosuí a un base emigrat qu' en lo Perú se trová per amo a un colombiá llebrós, ab lo que convivía fins a menjar

junts y partir els gotets de beguda blanca... aguardent, canya, rom... etc., y als pòcs anys se veu sospés per lo contagi. Aixina caigué alliciada una abnegada sirventa qu'entrá en lo servei d'un llatzerós; aixina li passá a un cotxer de camí que, guiant y mudant de pasagers s'aturaba en los hostals y tabernetes, y assí partía un gòt y allá un armoçar en quansevòl... fins a qu'es trova ab la llebrosía en lo millor de son viure y de ses gorjes.

Aixina lis ha passat a molts atres malalts y malaltes (1) registrats dins d'estes planes....

¿No li sembla al lector qu' en la producció de molts d'aquestos casos juá per molt la ignorancia?

Vatja que sí. Que aixina succeía y succeix...; y es ben trist, vore després gent que devía vendre salut y robustesa al mon atés als seus pòcs anys, cóm decau devant de la hidra aterradoradora, qu' en lo camí de la seua vida s'interposá traidora y solapada.

¡Quánts malalts estaven a punt de casarse y donar cumpliment a desijos abrigats per les families y molt més per los enamorats!

¡Quín desencant sofriren al vóres emmalaltits d'eixa pestilència!

¡Es menester haverlos hi conegut per saber ho!

A d'algú d'ells l'he trovat frenèstic y fora de sí al vore 'l desapego y 'l desengany de fugir d'ell tots, ¡fins a la mateixa novia!...

Y 'l presenciar eixes situacions, ¿no ha de moure 'l còr dels ciutadans a fer alguna cosa per amainar tanta pena y estalviar tants sufriments, masa comuns dins les tèrres contaminades?

Vatja que ni ha motiu y sobrat per decidirse a combatre la endèmia per tots los mitjos y a fer aplegar a la 'stimada classe obrera conçells senzills, clars y ben terminants, que la encaminen y la impossen dels perills a que s'aventura procedint segament y al atzar en lo seu tracte ab los llebrosos y ab los sospitosos de ser ho.

El pòble, ficat generalment en la seua faena y en guanyarse un tròs de pa, sòl ser descuydat per a tot quant pertany a la salut y a la higiene; per aixó no debem esperar a qu'ell vinga a nosatros, sino al revés, anem nosatros a d'ell; y en lo

(1) Generalment solen ser més els hòmens llebrosos. La dona gotxa, al pareixer, de relativa immunitat.

En totes les estadístiques es visible la diferencia.

camp u en lo taller catequisemlo, expliquemli nocións y dotemlo de coneixements tan essencials per a la vida, com son: tot quant fa referència a la tuberculosi, tot quant pertany a la lepra..., als fins de qu' ell de per sí sapia defendres de tals y altres péstes.

Per eixe camí del ensinestrement, de la persuació y 'l bon conçell ajudarém els metges socials a *fer Higiene* individual y colectiva, a preparar la destrucció dels focos llebrosos de nostra terra sense necessitat de les mides terribles d' altres époques, fa ya molts anys justament desaparegudes.

¡¡ALS CONGRESSISTES!!

Volguts Companys:

En los límits de Catalunya ab lo Regne de Valencia tenim una taca llebrosa que a nosatros, metges lliures, tant com a la Sanitat pública interessa precisar y extinguir.

Me refereixc al vòstre camp de Tortosa y al nòstre de Vinaroç, entre 'ls que hi ha els poblats d' Uldecona, Amposta y 'ls valenciáns de Penyíscola, Benicarló y Vinaroç, tots los quals mantenen entre sí contactes tan frequents que no es possible pensar en la proflaxis d'els uns sense enrecordarsen dels altres.

Ya les reals acadèmies de Medecina vòstra y nòstra ficaren la seua atenció vers les mitjanies del sigle XIX damunt d' estes comarques a la fi de deslliurarles de la terrible esclavitut llebrosa; pero passen el anys, passen els segles... y eixe estat sanitari llastimós no passa ni passará fins a que se adjunten l' esforç oficial y la iniciativa mèdica privada, en l'òbra comuna de defendre nòstres comarques d' eixe borro afrontós que les aflix y les rebaixa.

Y no es possible que sóls ab mides oficials y treball nòstre logrem eixirne triuñadors, si al mateix temps no fem aplegar també a l' ànima popular algunes nocións clares y terminants que li ensenyen a no acovardirse y a saberse governar enfront d' eixe perill que constantment l' amenaça. Es precís ans que tot cuidar de sumar el pòble a la nòstra òbra defenedora de la sanitat pública, puix d' altre manera les reals ordres vindrán a ésser lletra mòrta sense efectes y per lo mateix de llamenable ineficacia.

Se diu que 'l diner es gran palanca per a dominar les epidèmies, y yo crec que la cultura es encara més gran poder per anularles y extinguirles.

Per això m' atravixc a proposarvos el adjunt projècte de Cartilla popular antillebrosa (1) per a contribuir a esta òbra de higiene y de il·lustració y de interés públic.

GENERALITATS

Pregunta (Obrer).—¿Quín mal es eixe de la lepra, llebrosía, cucás u dels mesells?

Respòsta (Metge).—Es un mal aterrador y tirá que afixa a la Humanitat desde fa ya molts sigles.

P.—O.—¿Tan roín es?

R.—M.—Sí, tan vell y tan pèssim lo considere que bé li podem dir lo mal de les tres ttt: terrible, traïdor y trasmisible. *Terrible*, perque no té cura, per sa molta duració y perque desfigura asquerosament a les persones; *traïdor*, perque entra pòc a pòc y sense sentir s' ho els atacats fins a creures moltes vegades patir d' un granet en lá cara, d' un rèuma en les mans u de una inflamació de la pell..., quan no de una fluixetat nirviosa. Tambè a vòltes ataca ab més aparato de símptomes... de llame-rades a la cara, de febra y altres trastorns. Per últim, es un mal *trasmisible*, perque pòt ser comunicat a les persones sanes per los contactes repetits y molt immediats ab los atacats.

P.—O.—¿Com diu, vosté?—¿Se 'n pot passar la lepra dels tocats a qui no la patix?

¡Puix quantes voltes he oit contar yo, de persones que tractaren temps y temps ab llebrosos y se quedaven com si tal cosa y sense passarlose hi eixe mal!

R.—M.—Sí; toparéu ab quí vos diga per ahí «no ne feu cas dels metges, yo conec un cas, dos casos... etc., en qu'el marit dorgué ab sa muller mesella..., y àgil y sau se mantingué».

Fets d' aquestos també ne conec yo: però son els manco. En cambi ne sé d' altres en qu' el marit ixqué brut, y ben recara que pagà la seva confiança y falta de precaucions.

(1) He adoptat per aquèst trevall la forma dialogada, mogut de mon pareixer de que dita forma lliteraria es més apropiada a esta clase de treballs populars.

També per son caràcter popular y per ferla més intuitiva, he cuidat de il·lustrarla ab algúns fotograbats.

Cent fets negatius no poden borrar un fet de contagi béu demostrat y escrupulosament aclarit: y, fets d' estos n' hi han molts en la ciència.

LO CONTAGI DE LA LEPRO

P.—O. ¡De mòdo que s' apegua la llebrosia!

R.—M.—No tinc dupte: per lo contacte d' un malalt s' en pòden fer molts com tenim exemples ben eloqüents en diferents poblats en los que jamai contaren algùn llebrós, ne vingué un foraster y d' éste s' en apegá un altre y un altre..., fins a que la rastrera de propagacions no se veu acabada y aixís seguix désprés d' anys y anys.

P.—O.—¿Pero tots els que patixen la lepra la tenen apegada, u també surt a vòltes perque sí; per los mals humors del còrs, per sustos... per grans, pesadumbres... etc?

R.—M.—Yo crec que sempre es apegada. Qui si fa llebrós es perque se la han trasmitida; puix si bé s' he conta qu'els molts disgusts y les fòrtes emocións; que la alimentació deficient u exclusiva de saladura u peix en malt estat; el viure en habitacións humides; la falta de curiositat en los vestits..., pòden produirla, no he pogut encara vore un sòls cas en que estiguera clara y sens dubte asenyalada la espontaneïtat de la aparició.

No brota aquèst mal sense haver estat sembrat per un atre anterior. Axí acaben semblantse 'ls dos, el contaminant y 'l contaminat, com una fruita a la fruita sa predecessora, com un ou a un atre ou anterior...

P.—O.—¿De manera, que la lepra s' apegua com si fos una ronya?

R.—M.—¡Eh! ¡Alto ahí! Yo no he dit això. Puix si bé la lepra es, a mon entendre apegalisa, no vol dir asò que hu sia tenint la virulència y la activitat de la ronya y de las enfermetats nomenades per eixò, infeccioses... com lo tifus, el dengue, la pigòta y tota la variada serie d' elles.

Yo crec en son contagi; pero aquèst no surt sos efectes de sobte, sino poc a poc, ab tota parsimonia, a pur d' anys y acás encara necessitant lo germen u siga la llavor, de un terror ben preparat per la herència del mal u la predisposició a contráurelo, per poder desenrollarse frondosa la enfermetat.

Lo mateix que succeix als esplets en los bons camps.

LA HERÈNCIA LLEBROSA

P.—O.—Sí. Aixó de l' herència serà a com ara solém dir una enfermetat de familia.

R.—M.—¿Cóm de familia?

P.—O.—Sí; puix cansat estic d' ohir dir que *la lepra sòl anar en families...* que *es de la casa ahon pega...*

R.—M.—Sí; això de que hi ha més lepra en cèrtes families es un fet just; pero mal entés, mal comprés, mal explicat.

Hi ha families que se veuen més castigades del mal de Sant Llàçer; pero això no vòl dir que tots els malalts d' elles sien resultat de una propagació hereditaria u siga una trasmisió feta en les mateixes entranyes de la mare. En un pòble de la provincia de Alacant succeí lo següent: era una familia composta de pare, mare y sèt fills. Tots anaven disfrutant de bona salut fins a que 'l fill major (era dòna) tingué molt tracte ab una llatzerosa del vehinat de sa casa y a la vòlta del temps se vegué també mesella.

No pensaren els pares en aislar a la malalta y vivint en aquella confussió se vegueren atacats succesivament ¡tots los demás germàns!!

Per cèrt, que tant familiars se feren en esta casa ab lo mal que ni metge buscaven, desconfiant de son auxili. Conta una de les llebroses que aplegá a traures els òsos dels dits ab unes tisores (1) ¡Tan pòca nòsa li donava la lepra!!

¿Se tractava así d' un foc familiar format per la trasmisió hereditaria?

No. Puix en casa no n' hi havé llebrosía fins a que la portá per contagi la germana major y al viure després sense precaucions ni aïslament anaren embrutantse 'ls demás gics y giques.

Si la causa de la contaminació havera sigut la herència, natural pareix que els primers atacats haveren sigut els pares y no els fills. D' eixa manera havera sigut la lepra de marxa descendent, això és, de pares a fills, y no colateral com va serho.

Ara anem a vore el revés de la medalla.

Una jove de la provincia de Valencia conta, que «la seva avia estava aganjadeta de les mans» (lepra anestésica) y no obstant doná a llum un grapat de fills. (Vide la fig. 10.ª)

Ningú de tots tragué la lepra de sa mare. ¿Per qué? Puix

(1) Se tractava de casos de panadiços de Morvan.

cuidaren de llevarlos pronte de son costat y tots vuí encara están indemnes.

Pero ara vé lo hò. Una neta seva al vore que tots sos tíos havien subsistit lliures del cucás de l' avia, prengué ánimos y fent la valenta aguantá 'l tracte ab ésta.

Les consecuències vingueren a demostrar cuán imprudent havia sigut la gica. Passat un cèrt temps ixqué leprosa com la agüeleta.

Atre cas: una llebrosa de bòna posició en térres valencianes, se casá sense que 'l novio s' adonés del fet, per estar lo mal pòc alvansat encara. En aital estat donà a llum una filleta. Ab lo consentiment de tots, la nena fou aislada curosament. Creixqué y vuí es casada, y mare sense lepra ni fills leprosos. El pare s' aguanta bé.

De moltíssims fills de mesells podém contar lo mateix, perque foren a temps llevats del costat dels pares.

Hansen ne visita en los Estats Units d' América no més 150 fills de messells, sans y bòns, solsamens perque s' havien criat fòra 'ls pares.

LA HERÉNCIA DE LA PREDISPOSICIÓ

M.—Tots estos fets pareix qu' ens porten a creurer que la lepra no es hereditaria. Podrá ser que existisca la herència de predisposició a contráurela y d' este parer están alguns autors, com el Dr. Joseph M.ª Roca, de Barcelona; pero encara es éste un problema a demostrar. Lo que si se veu més clar es llur trasmisibilitat u contagiositat realaçada per contactes dirèctes y repetits durant un temps que may es curt, segons passa en altres patiments trasmisibles com la ronya y les enfermetats tifoidees.

P.—O.—Y la predisposició al no estar dins del hòme ¿no podia estar en lo terrer y haverne per eixa causa de leprosos com n' hi han de terciariaris u de propensos a les cuartanes?

R.—M.—El lepròlec valenciá Dr. Zuriaga, me manifestá en una intervú, que admét cèrta disposició favorable al desenroll dela llebrosia en alguns terrenys de pròp la còsta sobrats d' humetat com succehix en la Marina y en molts poblats costers de Valencia; pero yo crec qu' el fet de que la lepra importada a quansevulga clima y altitut se multiplique, bé pròba que no hi han tèrres u comarques predispostes, ans al contrari, servei-

xen totes elles per al contagi quan la endèmia es importada.

Pòbles y comarques existiren contaminades en altre temps y vuí se tróven lliures... Morella del Maestrat es una d'elles qu' en pasats sigles tingué la célebre cóva dels *cagóts* (llebrósos) y vuí se veu indemne de tal infecció y tal cambi no hauria vingut si la endemia fora filla del terrér.

No obstant, crec atendre millor a contestar este punt descomponentlo: una cosa es la alçada sobre 'l nivell de la mar y altra es la composició química dels terrenys.

En lo pertanyent a la altitud hi han opinions per a tots los gusts: els antics cregueren que la llatzeria era endèmia de terres baixes, *enfermetat costera*, solien dirli; en bescambi el escritor de lepra Goldsmith en sa obra diu que quan el terrér puja augmenten els casos de lepra lo que es confesar que en la práctica se veuen fets de tota classe.

Al nivell de la mar se troven mesells y a 1000, y 2000 metres per damunt també; la qu 'm fa pensar en que la altitud, en que la configuració geográfica del terreny no té gran influença damunt de la determinació y propagació de la lepra.

En quant al paper fet per la composició química del terreny, Barberieux, director de les leproseríes del Tonkin creu que 'n les terres aon abonda 'l azón (azoe) el àcid fosfóric, la cals, la magnesia, la sosa, la potasa y 'l oli de vidriol son més nombrosos els focos de la llatzeria. No obstant, no me pareix que la composició química de les terres ha de tindre gran influença, per lo mauco directa; si acás será predispossant a les persones a tal infecció.

Els investigadors se veu que encara no han dit la última paraula en aquest problema d' etiología llebrós.

LA LEPRO Y LA TUBERCULOSI: LO TEMPS D' INCUBACIÓ

M.—Ahon n' hi ha prou semblansa ab este contagi es en la tuberculosi. Lo contagi d' esta infecció fon també discutit y variat segons els temps. En la antigüetat fon admitit com efectiu y ahí está 'l testimoni d' Hippocrás y de tots los seguidors de la séua scòla.

Axina vingué sient mirat casi fins als nóstres díes; puix, fon cap a la primería de la segona mitat del sigle darrer quan per les doctrines mèdiques del anatomisme regnant deixaren de conceptuarlo real y efectiu contagiós.

Definitivament, al vindrer el coneiximent de la teoria microbiana ha explicat molts fets misteriosos de la Medicina y al haver demostrar ab evidència lo paper essencial del microbi de Koch en la producció de dit mal, fon ya clarament determinat son caràcter apegalís.

En la llebrosía ha passat quelcom paregut: en la antigüetat, segóns diuen les Sagrades Escritures, era conceptuada com de gran contagi. Ultimament en lo sigle darrer fon mirada com producció més bé de l' herència.

Després de la era bacteriológica y del coneiximent del baccil de Hansen; després que 'ls fets de la clínica han sigut valorats més escrupulosament, se la conceptúa contagiosa altra vegada. Si bé en la manera y en les circumstancies en que lo contagi se fa efectíu, queden alguns punts possats a estudi y valoració dels llepròlecs.

Si bé hi han opinións encara que neguen lo contagi.

P.—O.— ¡Vetjam! ¡Vetjam! alguna coseta més respecte d' estos punts. ¿En que se semblen la llebrosía y la tuberculosi?

R.—M.— Yo li diré: Se semblen els respectius germens que les produixen per la seua evolució, p' els seus caracters, pero no les dues malalties en les seues manifestacions y modo d'esser. Ants al en cónta, yo hi trove entr' elles diferències tant grosses. com son, per exemple; que la tuberculosi presenta fets de curació expontánea y la llebrosía no. Esta, per lo contrari, ya instalada en lo cors d' un malalt tendíx sempre el avenç, poquet a poquet, tardanament pero no acaba fins a la mort del pacient.

Podrá fer alguna parada més u menys llarga, en aquells casos que poden influenciarse per bones condicions higièniques y de regimen, pero al remat la fossa en el terme de tantes angúnies y dissorts.

P.—O.— Pero ¿ab medicines té cura eixe mal com la tuberculosi?

R.—M.— Alguns metges diuen que han vist malalts curats. Yo no n'he vist ningú, per més que he trovat a voltes grans millories y resultaren detencions del mal per a tornar després al empijorament.

Espere, no obstant, que en infecció que tanta durada té y tant de camp ofrix a la terapéutica, ha de vindre 'l moment en que se la domine.

Hi ha que dir que el aborrimment dels malalts, el cansament

ab que abandonen tots los tractaments es també una causa dels fracasos.

LO GERMEN DE LA LEPRO

P.—O.—¿Qué ve a esser això de germen u de llavor de la lepra?

R.—M.—Eixa llavor está formada senzillament per los microbis que penetren dins del nòstre sér com tenim exemples ben eloqüents y allí van desenrollantse póc a póc u apres,

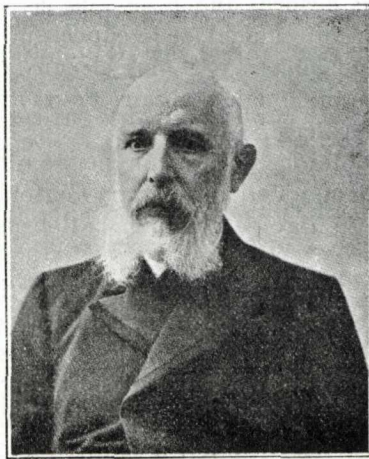

FIG. 1.^a

El Dr. G. Arnauden Hansen

Naixqué en 1841; fon Inspector General de Lepra en Bergen (Noruega), practicant la Medicina en este país, descubrí 'l bacil de son nòm (any 1875). En 1909 fon president del Comité organisador per la II Conferència Internacional de la Lepra, que tingué lloc en Bergen per lo mes d' Agost, baix la protecció del rey Haacon VII. La apertura solemne fon en lo dia 16, presidida per Hanaen. Este finí en 1912.

apres, segons la força interna que porten, u segons la pastura u aliments que hi tròven. Perque ni tots els microbis se multipliquen dins lo mateix hóme de igual forma, ni 'l mateix microbi pòrta igual vigor de reproducció dins dels cors de tots los malalts.

P.—O.—¿Y quin es lo microbi de la lepra?

R.—M.—Es el ya nomenat bacil de Hansen, nom que prengué de son descubridor el afamat lepròlec Arnau Hansen. (fig. 1.ª)

P.—O.—¿De manera qu 'l microbi entra 'n lo nostre cors

y molt prontet escomença ya a eixirne la llebrosia en la pell?...
 ¡¡Vatja un cas!!

¡Ell donará de sí exos efectes, com els dona cada cosa per lo qu' es, una copa que prenim..., una copa de bon cognac!

R.—M.—No, home, no. ¿Aon aneu a parar ab tanta simplicitat de procediments? Després qu' el microbi se trova instalat al nostre cors ve 'l plaç de incubació: eixe cert temps que se repeteix també 'n totes les enfermetats, infeccioses agudes: en la difteria (crup) es de dos a deu dies, el tifus abdominal de dos a tres setmanes, el còlera morbo de una a tres setmanes, la gripe (el dengue) de u a dos dies, la escarlatina de tres a sis dies.. ...,pero apleguem a una infectivola crònica, com es la llebra, y entonces lo plaç de la incubació es molt més llarg, moltíssim de més llarg...

P.—O.—Pero no passe avant, senyor doctor, y digam per lo pronte cosses que me donen claricies tocants a eixe temps d' incubació. Digam que es això.

R.—M.—Puix senzillament eixe plaç es lo temps que passa des de el moment que se té lloc 'l contagi fins a la aparició del mal; u siga tota la quantitat de temps que necessita 'l microbi per desenrollarse dins el cors humá, per multiplicarse, per a fer camí... y eixir per últim el exterior en forma de les lepres en aquesta «Cartilla» nomenades.

Un exemple aclarirá 'l concepte. Sabeu qu' el blat es sembrat tirantlo al solc y després tapantlo ab la terra del mateix guaret degudament abonada y preparada.

El splot clar es que no surt de la terra sobtadament y al soterrar el grá, sino transecurrits alguns dies u algunes setmanes, segons el clima, la força de la terra y 'l conreu que trova. Puix bé, el temps, transcorregut des de la sembra del forment fins a l' aparició del ullet damun terra es loque podem considerar com plaç d' incubació de la gramínea.

En la leprosi, el contagi supon la penetració del baccil u germen y fins aquest punt a la primera aparició del mal passen 5 dies els que siguen, un cert temps,—segons el lepròlec Besnier es d' alguns anys—y este lapse transcorregut, es lo que diguem plaç d' incubació (1). En lo ben compres, y aquest es l' oritge de les confussions al classificar la etiología d' un cas, que segons experiències de la clínica, la lepra d' aquests malalts encara no més incubada però no eixida, es ya verament conta-

1) Este plaç pot variarse entre 'ls tres y 'ls vint y cinc anys.

giosa y digne d'esser conceptuada per als efectes de les mides profilàtiques, com un cas perillós que tinguera ya complet desenroll.

D' así puix els enganys y embolics...

¿Quí al possarse 'n contacte ab estos portadors de *germens tancats* pero no de *llebrosia manifestada*, creurá exposarse a un contagi consemblant?

Crec que nengú: com no hatja procedit al registre y examen microscòpic del moc nasal, de la sang, etc., si s' aplega a sospitar en la existència del en-nemic encubert.

La situació social d' estos carrexadors de microbis y no de lepra explica, perque molts llebrosos aseguren dins la clínica no haver tingut contacte ab altres consemblants y descarriellen al práctic quan busca els antecedents etiològics dels mateixos. Els interesats a son entendre vos diuen la veritat y realment diuen una inexactitut.

P.—O.—Verament está aixó embolicat. Pero en eixos casos ¿Qué farà u per defendres fins aon li siga posible?

R.—M.—Vos y la generalitat dels ciutadans no res podeu fer. A qui li pertoca ferho tot es a la autoritat: ella deu disponer el examen detingut y repetit dels fills de llebrosos y de les persones que ab los llatzerosos tinguen contacte directe, establint aixís la clase dels sospitosos, que serán sotmesos a la visita dels inspectors municipals o provincials de sanitat u d' altres metges aptes per al cas, no oblidant que este anàlisi es de laboratori y no de rónega inspecció ocular, puix el fer este darrer solamens resultaría una ficció ridícula y enganyosa.

D' eixa manera no s' escaparía res al aislament oficial del microbi, majorment si les visites se repetien ab certa periodisitat com devía d' esser.

P.—O.—Digam, senyor, y en lo cas que els pasejants de germens foren descuberts per la Sanitat oficial.

¿Qué deuría fer ésta ab ells?

R.—M.—Tractarlos aixi mateix com llatzerosos autèntics y buscar aon aislament segons la classe social a que pertenenien. ¿Eren rics? obligarlos a pendre mides a expendi d' ells.

¿Eren pobres? La administració pública deu gastar lo que siga menester per a conciliar les necessitats de la salut pública y 'ls respectes als interesos individuals.

P.—O.—¡Ay mare meua! Molts trámits son eixos per qu' els vetjam realitzats entre nosaltres...

R.—M.—¡Vatja, home! Rejatzeu pessimismes. No es tant difícil això de fer. Pero en fi de conters dec dirvos que plantejada en Valencia, en Catalunya, en tota España la lluyta antil·lebrósia en eixos termens, no passaríen cinquanta anys sense que la llebrosía, eixe afront nòstre deixara de subsistir entre nosaltres; y per aplegar a este resultat, bé mereixía la pena de fer alguns sacrificis públics y privats. ¡de part de la Sanitat pública y dels ciutadans!

Sería un llegat sanitari que les generacions vinentes molts ens agrahirien.

LO MICROBI DE LA LEPRA

P.—O.—Extengas, senyor, un pòc més en donarme detalls del dit microbi de la llebrosía.

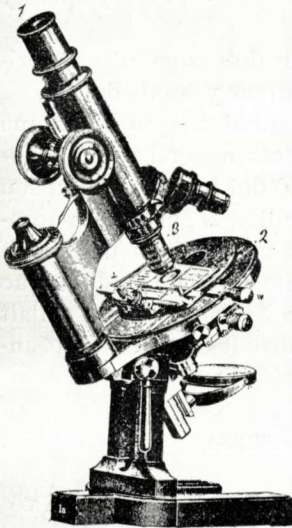

FIG. 2.^a

Microscopic compost.—Copia del gran model que desde fa molts anys tinc adoptat per lo Laboratòri adjunt de la meua Clínica de oto-rinolaringologia.

En la part superior de la figura asoma la lente per la que ha de mirar el ull del observador. En la inferior del tubo está la lente més propera del objéte observat. Núm. 3.

Per baix d'aquesta lente se veu la platina del microscòpi ahon se possa ei producte o preparació que ha de inspeccionarse.

R.—M.—Segons ya saben per lo dit més en darrer, dit microbi té gran paregut (vetjas la figura 3.ª) ab la bacçill de Koch u de la tuberculosi, per sa forma de un bastonet a la manera d'un dit y per llur resistència a la acció dels acids fòrts.

Sa grandaria es de 3 a 4 micres u siga de 3 a 4 mil·lèçimes de mil·límetro.

Bé se pòt considerar qu' en esta petitesa de grandaria, no ha de haver ull humá qu' el puga veure sense l' ajuda d' un microscòpi de fòrta amplificació. (Per a tindre idea d' este aparat d' òptica repares la figura 2.ª).

Aquést microbi fon descubert per lo célebre Arnau Hansen en l' any 1875.

Lo microscòpii compòst en que s' hatja de vorel ha de donar un augment de 500 a 1.000 diámetros u d' allí en avant. (Fig. 3.ª)

En la figura 2.ª se pòt vore la forma y situació del microbi tal com está esparcit en el interior de la pell dels leprosos, así u y allá un atre. També n' hi ha acumulats en un

mundó (Figura 3.ª) Uns altres n' he possat tal com están en el interior de una cèlula llebrosa. (Fig. 3.ª, núm. 1.)

En l'interior d' estos bacills se veuen algunes clarures (Figura 3.ª, núm. 1) que pareixen esporos.

Fins a vuí aquèst microbi no ha pogut ser cultivat satisfactoriament en los animals. Hi han autors que diuen haberlo recriat, pero no hi ha una seguredat absoluta de que se tracte del verdader bacil de Hansen.

Per vuí la llebra pareix enfermetat hominal.

La creença més general es en la propagació de la lepra per contacte directe entre l' home malalt y 'l bõ; pero se desconeix el mecanisme de la penetració del microbi en lo nostre organisme.

Hi ha qui sosté qu' el contagi té lloc per mig d' agents intermediaris vius. Com a tals reputen a les ginges, als mosquits y fins a les rates.

El Dr. Ehlers, de Dinamarca, es u dels defensors d' este criteri, pero li falten probes més demostratives y totals del fet.

P.—O.— Pero, digam: asò del coneixement de que hi ha una causa viva menudíssima de les enfermetats apegalises en general, y de la meselleria en particular; això del bacil de Hansen está molt bé per a que vostés he hu estudien ..., pero per a nosatros, per al poble treballador es precís que vostés li donen alguns senyals més palpables, més evidents a primer enduvi, que ens fassen sospitar de la existencia de la llebrosia en un malalt que trovém p'els carrers y pugam pendre les nostres precaució per a defensarnos de la contaminació.

MIDES PRÁCTIQUES DE DEFENSA

R. --M.— Verament teníu rahó: el problema práctic per a vosatros es que vos doném referències exactes de defensió contra semblant contagi.

A d' aixó vaig:

Lo cas es molt diferent segons si 's tracta d' un leprós avançat u del escomensament, quan solamens com a sospitós podeu considerarlo. En los pòbles ahon per lo pòc vehinat tots se coneixen, y ab més rahó si allí regna la lepra, fácil es que la gent escomense pronte a sospitar, perque en quant veuen a un pacient ab rojors en la cara com si fora erisipelatós, si té al mateix temps caiguda de les çelles y tot asò continuat un día y un atre,

fent unes minvades sintomatològiques de poca durada..., pronte escomensa allí el rum-rum y el dir que Fulà es leprós, «que té mal mál y vól passar d'amaga tontes»...

Entonces les families del supòst mesell y encara els no parents deuen interessarse en buscar un parer terminant, consultant a un metge competent que 'ls traga de duptes.

Atre tant diré de aquells malalts sospitosos que puguen presentarse en poblacions no tocades de la llebrosia, puix deuen esser denunciats a la autoritat municipal, per a que ab anuència de la junta local de sanitat adópte les mides conduents a squivar la difusió del patiment sospitat en lo malalt foraster.

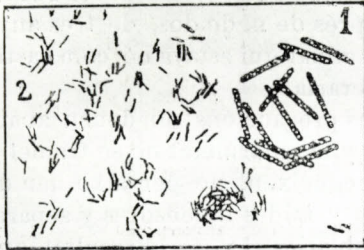

FIG. 2.^a

Preparacions del bacill de Hansen mirat a grans aumentats després de tenyit

Els bacills propers del n.º 1 están més aumentats, y les clarures de son trajecte representen els esporos.

Els possats prop del n.º 2. tenen manco aumentat y están diseminats fóra dels qu'en la part baixa figuren prou més numerosos formant un montonet.

P.—O.—Y ¿qué devem fer enfront dels casos de lepra confirmada, evident, indubtable?

R.—M.—El cas mudarà segons si teniu u no el leprós en casa vostra. Si lo tingúereu y no fora posible matindrelo a tot sospés y ade-

més ferli guardar lo degut aïslament, lo millor fora portarlo a una llebroseria o a la secció corresponent del Hospital provincial respectiu, ahon estaria cuidat y regularment tractat y vosatros vos voríeu lliures de un perill de contagi y de la obligació de cuidar a malalt.

Si per lo contrari, vos véreu ab mijos per poder cuidárselo baix lo pròpi teulat y ab l' ánimo feít de aixís realiçarho, escomensareu per destinarli habitació, ròba, parament de casa y lo serveis personals y de vejells, de menjar, navaixes de afeitar, tisores d'ungles, retrets, savons de llavarse, etc., etc., segons si fora malalt o malalta; d'eixa manera quedaria establít dins casa vostra un cercol de aïslament, que vos daría resultats positius com moltes vóltes he hu he vist en casos semblants. Particularment la netejada de la ròba bruta debeu cuidar de que se fassa a part, sense mesclarla ab la dels que están bons y sans, y jamai oblidant de ficarla en primer dins d' aigua calenta per a escaldarla bé, si acás després volgueren portarla al llavador públic.

Seríá falta sens perdó portar eixa roba blanca a la bugada mesclada ab la dels demés, sense haverla escaldat bé de bones a primeres.

Un conçell vos daré a propósit de la separació, mai pròu recomanada, entre 'ls malalts y 'ls bòns: ha sosuit algunes voltes que en los principis les families eren fidèls observantes d'estos precèptes; pero que 'l el temps pasava; el contagi no veníá, se cansaven, perdíen la pór, abandonaven les precaucions fins al punt de, en casa de pobres, dormir junts els malalts ab los bons... y al cap de temps, a vegades després de u, de dos, de tres anys de tamany abusos, eixirne contaminat qui estava bó, com castic de sa conducta imprudent y temeraria.

No deu procedirse aixina: les precaucions no deuen abandonar-se mai. Y si 'ls temps passa y la enfermetat no se tramet y 'ls que n'están immunes així segueixen, no per això han de afliuxar la ma de les precaucions y mides defensores y separatistes, sinos al en contra, redoblarles al vore el resultat que donen.

Conec el següent cas que vos contaré per que serveixca d'escarment. Dins una familia acomodada y sense antecedents, ixqué un gic jove fet messell. Alarmada la familia en quant tingué la seguretat del diagnòstic buscá el remey al malalt y la defensa dels bons fent per traslladarlo a una casa edificada en paratge higiènic y per' a la assistència buscá un pagat.

A un pronte no trovaren qui, y per fí un jovenót virtuós plé de caritat cristiana, se prestá a fer d'asistent...

Al cap de un parell d'anys u tres eren allí dos los llebrosos: el senyoret y l'asistent.

A d' éste no se li coneixía antecedent algú leprós. Lo contagi lo obtingué de son amo a qui asistí ab fervor verament religiós que trovaría en lo Cél la sua paga.

Altres molts exemples podria citar per l'estil, pero vatja un altre. També en un poble contaminat y de familia solvent ixqué un jovenót ab lo *mal dels grans*. Tots los indemnes fujiren: nengú volgué offerirse a la assistència; la major desesperació s'apoderá del pobret llatçerí encara que de diners no era pobret.

A la fí una sirventa abnegada prengué a son càrrec la perillosa tasca.

La desesperació del malalt allavores continuava per vores en aqueixa soletat.

Passaren anys, y a la fí la criada també messella ixqué per lo

contagi, ya que antecedents no se li 'n coneixien, ni género algú de predisposició. Tot asò vinc a dir' ho perque sapieau els que tingau per necessitat u per devoció que intervindre en la asistencia dels leprosos, que jamai, jamai, jamai, deveu abandonar les precaucions que la Medecina prudentíssima aconsella per a estos casos.

¡Cuideu vostres mans! ¡Gasteu molt de sabó! ¡Que no vos dòlga la pastilla!

¡Aprofiteu la acció destructora del fòc per cremar els materials de cotons y les gases de les cures en los malalts! ¡Aprofiteu també l calor del fòc tramés a l' aigua calenta! Y sobre tot, si-gau perseverants en l' us de les precaucions defensores.

¡¡Qui se cansa d' usarles serà a la fi presa del contagi!!

Aixina per l' abandó d' aquestes precaucions se explica qu' en les llatzeries velles toscament organichades y descuidadament dirigides, lo tant per cent de metges y practicants y enfermers contagiats era molt pujat; casi podem dir qu' el práctic allí 'ntrava ab lo ardimen d' un martre, puix sabia cert qu' eixiria contaminat.

En les leproseries modernes, ahon sixquera se practica una profilaxis elemental, ya es altre 'l resultat. No es troven eixes tristes contaminacions.

No obstant, en la important Leproseria de Haiti encara el 9 % de les enfermeres ixen infectades y son prou els frares y les religioses allí ocupats que se infecten.

Yo mateix ne conec algú de fora les terres valencianes, y martres ne coneguem també dins d' elles com lo exretor de Alcahalí, Mossen Alexandre Gimeno y el de Gata, Mossen Juan Martínez Blasco, que vingueren a reproduir así les heroicitats del Pare Damiá en la latzeria de Molokai, il-la de Sandwich (América del Nort).

VARIETATS DE LA LEPRO I CONEXIMENT D' ELLES

P.—O.—Yo lo que voldria, senyor, es, que me diguera alguna cosa més relativa a la manera de coneixer als leprosos, encara que sia aixís per damunt damunt. No me crec prou capacitat fins al moment, puix yo els he vist diferents uns dels altres y me convendria tindre alguna norma per poderme guiar enfront d' ells.

R.—M.—Efectivament, la lepra no se presenta lo matex sem-

pre, y a esta varietat obedix la clasificació, antiga ya, de lepra tuberosa u tuberculosa, lepra nirviosa y lepra mixta u mesclada de tuberculosa y nirviosa, de les dos anteriors.

LEPRA TUBEROSA

1.ª En la lepra tuberosa, de la que vos offerixe les tres adjuntes figures, se presenta en primer taques variades, més u manco redones, morenes de color, que van alsantze poc a poc sobre la pell dels costats y acaven per formar grans ben separats uns de altres y que son molt exits y evidents en la cara, en les brasos y les cames. (Figs. 4.ª, 5.ª y 6.ª)

FIG. 4.^a

Cas de Lepra tuberosa

Malalt de Fontilles. Fotografia del Dr. Barberá (13 Maig 1914).

Particularment en la cara, prenen eixe augment a la volta dels anys qu' estampa el tipo nomenat cara de lleó. Vetjas el grabat de la cuberta.

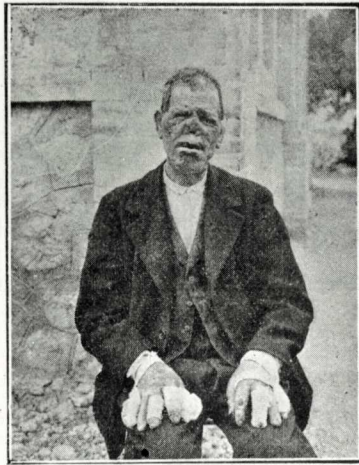
No obstant, d' eixe aspecte repugnant que podria fer creure que patixen gran cosa els malalts, no es aixina, puix generalment exos grans u tubèrculs son poc sensibles o gens, axina lis claven una agulla de cap o lis posen damunt un' ascla de foc.

Lo foc li farà acás bambolla pero no dolor per la cremadura. Aquesta forma de mal no queda reduída a la cara, sino

que entra per lo nas, boca, gola y faringe d' ahon vela pèrdua de la veu, eixa veu cascada u ronca tan nomenada ya per los antics escriptors.

FIG 5.^a

Cas de Lepra sistematizada tuberosa
Malalta de Fontilles. Fotografia del Dr. Barberá (13 Maig de 1914).

FIG. 6.^a

Cas de Lepra tuberosa y mixta avançada, ab mutilaións del nas y dels dits.
Fotografia del Dr. Barberá obtinguda en Fontilles (1 de Maig de 1914).

Més endavant, allá quan els tuberculs s' han ubert y fet llagues quan fins als òsos dels dits cauen necrosats y podrits... sòl

interesarse també la part dels budells y dels renyóns com lo fetje y la melça, y 'ls centres nerviosos.

A totes les parts del còrs s' extén el gran augment dels baccils o microbis fins a destruir els texits blans y encara la osamenta axí matex.

Per fi bé la mort consuntiva ab els aspectes més repugnants dels pobres pacients als que va engullint poc a poc, per donar-los més trista y affictosa agonía.

LEPRA NIRVIOSA U BLANCA

2.ª La forma dita sistematizada nirviosa u anestésica (sense sensibilitat) escomensa per planxes u taques d' un color oscur, llises y a voltes pintades de color oscur moreno, pero esparcit aixís fent com un puntexat.

FIG. 7.^a

Cas de Lepra sistematizada nirviosa

Malalta de Fontilles. Fotografia del Dr. Barberá (13 Maig 1914).

La part inferior del avant-bras esquèrru está pintat de negre, porque se puga vore la seu del gran dolor d' aquesta malalta (Camí del nérvi cubital esquèrru).

La nota característica d' esta forma de llebrosia es la insensibilitat, la anestesia, el tindrer com embobades u adormides certes parts u rogles de la pell y casi sempre el esser molt completa y primerenca exa pèrdua de sensibilitat. En lo ben comprés

que en les rodanxes de pell ahon falta 'l sentir no per això voreu grans canvis en lo seu volum y color.

FIG. 8.^a

Cas de Lepra anestésica.—Mans a la manera de garra. Fotografia presa en 'l Hospital Provincial de Valencia per lo doctor Barberá. Any 1903.

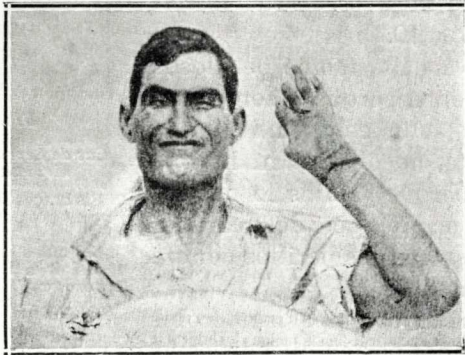

FIG. 9.^a

Cas de Lepra níviosa.—Paralísats els músculs facials. La mà esquerra retorçada en forma de garra. Malalt de la Clínica del Hospital de la Santa Creu, en Barce-na, al cuidado del Dt. D. Luis Barraquer.

Si acás hi haurá pèrdua de la coloració puix devindrán pàlides en conter del sonrosat natural de la salut.

Solamens allà ya molt en avant surten algunes bufetes (pénfigo, diuen els doctors), y aparex quelcom d' erupció. A tot asò la cara va prenint exe color terrós, anèmic y decaigut propi de la decrepitud y vellesa, pero no sòl presentar els tubèrculs. En cambi, s' interesen els brasos y cames; els dits se fan tiesos y aganxats (Fig. 10.ª) y després s' òmplin de llagues fondes qu' apleguen als òsos y els pudrixen y els fan caure, y si no cauen ab poc treball son trets (1). Esta llebrosía es la que menys postemes dona, y per tant es mirada com la manco apegalisa y la manco sglayadora de les gents. Per lo matex poden anar y de fet van per lo mon aquests mesells entre la gent sana bax l' escusa de que patixen d' un reuma, d' un mal nirviós en ses mans... Vide les figures 7.ª, 8.ª, 9.ª y 10.^a

Yo he vist moltes vegades en una estació de ferrocarril, que a la arribada dels trens exía u d' estos malalts per demanar almoïna, y per excitar més la compassió dels presents amostraba ses mans tieses fetes una pata de gall, *aganxades que no li permeteïen treballar.* (Figs. 9.ª y 10.ª)

Son estos malalts també perillosos en altre concepte, perque si son contagi no es tan actiu com en la forma avans descrita, no obstant hi ha que fugir d' ells perque ya dins lo nas solen portar la manifestació del mal y per lo tant son estornut es perillós per qui está a son entorn.

¡Son estornut escampa 'ls microbis que a millonades porten dins de les foses nasals y algú els arregará!

Lo malalt de la figura quarta pogué estar venent al mostrador d' una tenda d' ultramarins despaxant formages, salxixes y altres embutits, fins a qu' els compradors protestaren del abús.

(1). Se tracta dels panadiços indolents qu' els mateixos pacients se traten. En esta Cartilla está citada una dona qu' ella assoles se tragué les falanges necrosades.

FIG. 10.^a

*Cas de Lepra sistematizada
nirviosa molt vella*

Els braços se veuen aganxats y no els pòt passar drets lo malalt.

Les mans formen vera garra.
Malalt del Departament de leprosos en 'l Hospital n.º 1 de la Havana.—Dr. Maciá Duque.

La característica d' esta llebrosía nirviosa he dit que es la insensibilitat: pero no li fa això per a qu' els malalts senten els dolors interns (hiperalgesíes diuen els metges), que els martiriçen sense pietat.

La malalta de la figura 7.ª patía estos dolors en lo bras esquerre damunt lo trayecte del nirvi cubital precisament quan yo la vaig fotografiar en Fontilles.

¡Son dolor no 's podia dir en paraules! ¡No hi havien calmants farmacològics per a son alivi! En cambi el bras estava adormit com un tronc per a tota impressió externa.

¡Quántes penes damunt d' estos desgraciats malalts!

Pero no he acabat así la llista d' elles; me falta citar tota la serie de parálisis dels nirvis superficials que lis determinen la atrofia dels músculs, y en la cara lis trestorna les faccions el no poder tancar els ulls, al deixarlis un llavi inferior caigut, pèndul, que lis fa una cara per demés grotesca. En fi, ¡una verdadera llástima! puix no parex sinos que la naturalesa acumule damunt d' estos pobres desgraciats tota mena de plagues y de horrors. ¡Y sense que la seua voluntad hatja influït poc ni gens en la adquisició del monstruós patiment!

Esta forma de lepra es la que menys supuracions dona, y per tant es mirada com la menys apegalisa. Segons tinc manifestat.

LEPRA MIXTA U MULTIFORME

3.ª Per últim queda la forma de lepra anomenada mixta, porque ve a ser una combinació de la una y del altra. Es dir, algo aixís com si la una y l' altra vingueren actuant damunt del mateix malalt. Estat trist que podém considerarlo com la confluença de les dos formas anteriors en períodos ya avançats.

Les precaucions tractantse d' aquest malalts son sempre les mateixes ya indicades en les dos formes anteriors (Fig. 11.ª)

RESUM PROFILÁCTIC

P.—O.—En resum, dígam, senyor doctor: ¿Quína es la mida profláctica més rahonable y encertada contra quansevullga forma de llebrosía?

R.—M.—La millor y més profitosa, la que la experiència declara més eficaz es el *aislament dels malalts*, realçat:

a) En leproseries oficials establides en isles y en general en llòcs naturalment apartats del comerç del mon;

b) A falta d'estos establiments, qu'els poders públics tenen deure sagrat de crear y mantenir, pòden aïslarse en leproseries de fundació particular que per sa organització y mitjos puguen ofrir prou garantíes de serietat en lo compliment de la seua gran missió.

c) Les families pudients u acomodades poden ferse 'l aïslament per sí mateixes en edificis alçats apòstes en punt aïslat y passant a la disposició del malalt servei especial y enterat del perill que corre de contagiarse, de no anar en sèt pams d'ulls, com solsm dir vulgarment, en la assistència del mesell.

FIG. 11.^a

Cas de Lepra mixta molt avançada

Fotografia obtinguda en Fontilles pel el Dr. Barberá (Maig 1914).

Esta forma de aïslament es eficaz, y casos conec que poden servir d'exemple.

d) També crec en que 'l aïslament realçat en casa de menys possibles destinant al pacient habitació exclusiva, servei exclusiu, etcótera, al tenor de lo que tinc dit més en darrer, es profitós. Conec familia, trevalladora, prou numerosa, que s'ha lliurat del contagi d'eixa manera, habent tingut per molts anys una mesella en casa.

P.—O.— ¿No podrien vostés aplicar contra la lepra un sistema de defensa, paregut al que usen contra la pigóta?

¡Ab una inyecció de vacuna estariem desocupats y ben defe-

sos; de lo que per mitg del aislament y les altres disposicions, exirà lo qu' exirà!

R.—M.—Verament el método seroterápico preventiu sería lo millor; pero no encara havem aplegat a descobrir un suero antillebrós. Els trevalls encaminats en este sentit son molts; pero empantanats estem d' espera. Entr'els trevalls sobreixen els sueros de J. Carrasquilla, del Bogotá, y de Lara de Riu Janeiro; foren anunciats ab gran ruido, pero els resultats no han correspost a les primeres alegrías.

No obstant, molts son els obrers dela ciencia que de tal assumpt s' ocupen y èxit obtindrán.

LA ÈTICA CIUTADANA Y LA LLEBROSÍA

P.—O.—Dígam, senyor doctor, ¿per qué yo no dec mirar ab indiferència al leprós que no me tòque de pròp, es a dir, que no siga mon fill, ma muller, mos pares...?

R.—M.—Perque tens deures de ciutadania que complir tocants al particular y d' ells no deus refugir. Formes part d' un còs social per quina conservació t' has de interesar en compliment de gròses obligacions morals y socials, y si dexares desèrtes eixes fermançes, faltaries greument devant de Deu y dels hòmens.

P.—O.—¡Bò! ¡Bò! ¿Sab que die yo en estos casos, senyor doctor? Que no vulle ficarme ahon no m' impórta y qui tingui cues que pèle fulla. Les baxillerías sempre donaren mals resultats y per tant, yo enjamai he volgut anar ahon no me cridaven y al present faré una còsa que li semble...

R.—M.—¡Vatja, vatja hòme, no pareix qu' eixes paraules ixquen de tú que eres un trevallador modèlo de virtuts domèstiques y públiques! un obrer com n' hi han pòes!

Pensar en egoíste es molt cómodo, pero molt perillós. ¿Qué diries tú si fores eixe mesell abandonat de tots com un paria, sense socós per alguna banda, ni sixquera de la pròpia parèntela: ni sixquera de les autoritats?

Puix be; eixe mal que justament ploraries, reconeix com una de ses causas eixa actitud cómoda en que tú te coliques. Les obligacions respècte del particular son de possar a les autoritats al tant de les alteracions sanitàries; perque puguen pendre les mides conduents a la mimvada de la llebrosía, des-

graciadament y sobrerera molt masa escampada en nóstres comarques.

Si la tens en casa, deus manifestarla per a que les autoritats governatives prenguen nòta del cas, fassen la corresponent fixa y lo registren en la estadística general y pugan exercir damunt d' ell la vigilancia y els cuidados deguts, sense que estes mides de la Sanitat pública signifiquen tropell de nenguna classe per al malalt ni per a llur familia: puix solsament son conduentes a que pugam per lo pronte formar una estadística veritat y poder calcular ficsament la extensió y la intensitat alcansada per la endèmia leprosa y per que d' ella surgixca un remey que acabe en tanta desdixa y tant de dolor.

Les amagatontes en les cuestións de Salut pública, son verdader crim digne de castic y así en totes bandes, y may de la teua il lustració voldré semblant procediment esperar.

¿Tens lo malalt en casa? Manifestálo.

¿Eres tu mateix? Confesa ho.

¿Coneixes algú que se oculta? denúncialo a les autoritats; puix del secret res anem a guanyar y sí podem molt pèrdrer.

En remat de comptes: que si 'ls ciutadans no colabóren a l' óbra higienicadora de la Sanitat Pública, ni el cèl de les autoritats locals, ni 'ls Reals decrets, ni les mateixes lleis de Corts sortiran efectes profitosos. Es precís el concurs de la ciutadania per a que les disposicions legals se facin verament efectives: d' altra manera les lleis no eixiran may del estat de textos mòrts ni nosaltres d' una Higiene Pública figurada y bufa.

LA DEFENSA ANTILEPROSA EN LO PASSAT Y EN LO PRESENT

P.—O.—M' ha dit vosté al escomensar, que la llebrosía, a son entendre, estava desde fa mols sigles entre nosaltros... ¿Es aixó veritat?

R.—M.—Fill, respecte d' assó, tan sóls conjetures més u manco probables póden forjarse, pero serán, sí, molt fonamentades. Yo no crec que nóstra lepra tinga un sols oritge; puix escomensant per la invassió que degueren portar els grées al fundar así les primeres colonies de Denia, Sagunt y Ampuries, seguint després per lo refórs que portarien els juehus al ser expatriats de Jerusalem, y per últim, la invassió dels serrahins; d' estos tres orogens deu procedir la nóstra lepra, que per lo tocant a Valencia, degué portar activíssima contaminassió.

La estada así durant tants sigles del mal de Sant Llàçer, portá en los temps mig-evuls una repressió violenta y un aislamiento que semblava inhumá, per sobrat crudel; al llebrós lo secuestraven en les leproseries, pero avans d' entrar li cantaven ya el offici de defunts, li vestien traje especial, lo feien anar ab una campaneta en la ma per' avisar als transeunts de sa presència. Demanava almoína de llunt, de módo que li tiraren en tèrra els diners; en una paraula, qu' el conceptuaven ya fóra del mon y com tal lo tractaven per la pór de que contagiara als sans.

Y no es lo pitjor qu' entonces procediren aixina, sinos que vuí encara després de tant de altruisme y de tants de drets al hóme reconeguts, encara llixcam en una óbra fresqueta de Medecina paraules que repugnen, perque venen a fer la competència al criteri inhumá dels sigles pasats. Diu aixina: *El pronóstico de la lepra es tan terrible, que los pobres leprosos están, por decirlo así, no fuera de la ley sino fuera de la humanidad. La Edad Media nos ha dejado un ejemplo que se ha de seguir.*

Moltes gracies al autor del llibre que no demana en éll que maten a tots els leprosos, com feu aquell mandarí de la Xina, pero possat ya a dir tan brutal egoísme, podía haber seguit demanant qu' els feren sèndra per viure més satisfet el poregós dermatòlec.

Se veu que hi ha qui encara ensomía en los destèrros irrespetuosos del mig-evo. Acás en aquella época la endèmia leprosa se convertira así en epidèmia com veiem vuí encara succeix en la pallóla, el dengue, el tifus, el paludisme..., que subsistent habitualment entre nosatros, tan sóls en époques determinades han aumentat son poder infectant per circumstancies climatèriques, socials u de trasport. En estes circumstancies de epidemiciació de la lepra, comprenc la adoptació d' algunes mides extraordinaries de profilaxia, pero may les havien d' encaminar per les endreses que equivocadament senyalen les frases que deixe copiades.

En la actualitat, en que la llebrosía revestix eixe caràcter sabut de cronicitat de pesantor y tardanería ben demostrats en los déu, vint u trent' anys de sa duració, inhumá fora acudir a mitjos represius indignes per la formá y anticientífics per lo fons.

Confie en que ha de vindre pronte del laboratóri la profilaxia y la terapéutica etiològica, com tenim ya vinguda la profilaxia per les vacunes en los tifus y en lo tétanos traumátic;

pero mentrimentres no aplega tan bona nóva, defengamos de la llebrosía ab la manera més feconda que la práctica empírica ens amóstre; y verament no será la de tractar als llebrosos al estil de 'l antigor.

Per vui diu la práctica grans excel·lencias del *isolament* dels malalts: no fet groserament, sinos fraternal, ab caritat y amor de Déu, com se 'l utilitza en Noruega ab, éxit sorprenent que ha fet amainar molt el número total de llebrosos en la Nació.

El aislament es l' específic defensor: quan se fa ab prontitud, bon zel y sense desmay.

Tingau fé en la ciència y sereu recompensats.